

તેની સિદ્ધિ અન્યવ્યાકરણકારોના નિયમથી સમજવી જોઈએ; અર્થાદ્ એ માટે વૈયાકરણોની પરંપરા જ પ્રમાણ છે. એનાથી જ સંયોગાદિ સંજ્ઞાઓ વગેરે સિદ્ધ છે. ॥૩॥

ઔદન્તાઃ સ્વરાઃ ૧૧૧૪॥

‘અ’ થી ‘ઔ’ સુધીના દરેક વર્ણોને સ્વર સંજ્ઞા થાય છે. સૂત્રમાં ‘સ્વરાઃ’ આ બહુવચનનો નિર્દેશ ‘અ ૩’ ‘ઈ ૩’ ઇત્યાદિ પ્લુત વર્ણોને પણ ‘સ્વર’ સંજ્ઞાનું વિધાન કરવા માટે છે. ॥૪॥

એક-દ્વિ-ત્રિમાત્રા હસ્વ-દીર્ઘ-પ્લુતાઃ ૧૧૧૫॥

એક -હસ્વ વર્ણના ઉચ્ચારણ માટે જેટલો સમય લાગે છે તેને ‘માત્રા’ કહેવાય છે. જે સ્વરનું ઉચ્ચારણ કરવા માટે એક માત્રા થાય છે તે સ્વરને ‘હસ્વ’ કહેવાય છે. જે સ્વરનું ઉચ્ચારણ કરવા માટે બે માત્રા થાય છે. તે સ્વરને ‘દીર્ઘ’ કહેવાય છે. અને જે સ્વરનું ઉચ્ચારણ કરવા માટે ત્રણ માત્રા થાય છે, તેને ‘પ્લુત’ કહેવાય છે. અ ઇ ઉ ઇત્યાદિ -હસ્વ છે. આ ઈ ઊ .. ઇત્યાદિ દીર્ઘ છે. અને આ ૩ ઇ ૩ ઊ ૩ ... ઇત્યાદિ પ્લુત છે. ॥૫॥

અનવર્ણા નામી ૧૧૧૬॥

‘અ’ વર્ણને છોડીને બીજા સ્વરોને નામિસંજ્ઞા થાય છે. ‘ઈ’ થી ‘ઔ’ સુધીના સ્વરો ‘નામિ’ કહેવાય છે. (‘અનવર્ણા નામી’ આ સૂત્રમાં ‘અનવર્ણાઃ’ આ બહુવચનાન્ત પદ છે; અને ‘નામી’ આ એકવચનાન્ત પદ છે. આ પ્રમાણે અહીં જે વચનનો ભેદ છે તે, ‘જ્યાં કાર્યી સ્વરની અપેક્ષાએ કાર્ય સ્વર ન્યૂન હોય છે ત્યાં નામિસંજ્ઞાશ્રિત કાર્ય થતું નથી અર્થાત્ કાર્યી સ્વરને, ત્યાં નામિસંજ્ઞા થતી નથી’ એ જણાવવા માટે છે. ‘લૈ’ (૧ લો ગણ)+અ (શવ)+